



Boehmer Trage. 1798 nr. 1^d ist hinter } eingebunden
1798 nr. 4^b statt " }
" nr. 1^c

"

"

7752
26
DE
PRETIO RERVM FVRTO ABLATARVM
RITE CONSTITVENDO

1798 3
DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA

QVAM

PRO SVMMIS

IN VTROQVE IVRE HONORIBVS

RITE CONSEQVENDIS

SINE PRAESIDE

QVAE EST

SERENISSIMI SAXONIAE ELECTORIS GRATIA

DIE XXVI. NOVEMBR. MDCCLXXXVIII

H. L. Q. C

PVBlice DEFENSVRVS EST

AVCTOR ET RESPONDENS

CAROLVS KLIEN

IVRIVM CANDIDATVS ET NOTARIVS PVBlicVS CAESAREVS
IMMATICVLATVS

VITEBERGAE
LITERIS TZSCHIEDRICHII

V I R O
IVRIVMCONSULTISSIMO EXCELLENTISSIMO
AMPLISSIMO
CAROLO GOTTLIEB KUEHN
SVPREMI CONSISTORII ELECTORALIS
SECRETARIO

NEC NON

V I R O
PLVRIMVM REVERENDO
PHILIPPO AVGVSTO KLIEN
PASTORI NEOSTADIENSI

COGNATIS SVMMA PIETATE COLENDIS

HOC

PRIMVM DILIGENTIAE ACADEMICAЕ SPECIMEN

PVBLICVM

D. D. D

VIRI
INVIAMONSVLIVAVISCELENTISSIMO
AMPTISSIMO
CAROLO GOTTLIB KUEHN
VITAM AD SEROS VSQVE ANNOS INCOLVEM

SECRETARIO
SECUNDISSIMISQVE REBUS QUIBVSVIS ABVNDE LAETAM

VIRI
FLVRIVAM REVERENDO
PHILIPPO AVGVSTO KLIEN
VASTORI NEOSTADII
SVMMAM ANIMI RELIGIONE APPRECATVR

COGNATE SVMMAM TRISTATE COLLENDIS
PRIVAE DISCIPLINAE ACADEMICAE SPECIMEN

CULTOR OBSERVANTISSIMVS
HABICEM

CAROLVS KLIEN





§. I.

Instructi ratio.

Numerus quidem scriptorum ad doctrinam de furto spectantium tam ingens extat, vt noua eius disquisitio profecto superflua videri possit. Attamen illorum magnam scriptorum partem perlegens, ne vllum quidem inueni, quod varios modos, quibus iustum rei furto ablatæ pretium constitui ac erui debeat, satis accurate explicaret. Nihilominus vero huius quoque rei disquisitio, per se satis impedita et difficilis, maximi est momenti. Poena enim furis, pretio rerum furto simplici ablatarum præcipue applicanda, maximam in eo perscrutando prudentiam adhibere iubet, ne alter poena iusto grauiori, alter leniori coërceatur. Occasione igitur libellum quendam componendi suppeditata, hanc rem vberius exponere, operæ pretium esse putavi. Quamuis enim me non fugiat, imbecillitatem virium mearum atque ætatem fere iuuenilem ad permagna, quæ in hac doctrina obueniant dubia dissoluenda, tantasque lites componendas minus idoneam esse, omni tamen ope atque opera enitar, vt, quæ mihi ingenii acumine

A

— 2 —

et experientiae copia defint, ardentiori diligentia atque studio veritatem eruendi sanctiori suppleam. Sic, Tibi, Lector Beneuole, modestia, qua decet, trado hunc libellum, primum diligentiae meae academicae specimen publicum, sperans, fore, vt, quae Tibi minus probentur, forte excuses.

§. 2.

De furti simplicis notione.

Ne quis autem omiffa furti definitione, cum multis difficultatibus coniuncta, me vituperet, mihiq; CICERONIS illud,¹⁾ omnem disputationem a definitione esse incipiendam obiciat, quia omnis disputatione de furto futura est, eius notionem breuiter praemittere iuuat. Equidem crimen, quo quis rem alienam mobilem, inuito possessore, ex eius custodia animo lucri faciendi, nec rem domino restituenti, absque periculo personae possessoris imminente, aufert, furtum simplex esse puto. Inuito possessore, inquam, non vt alii, sed meo saltim arbitrio, minus accurate malunt, inuito domino.²⁾ Furto enim commisso rei proprietatis, cuius vindicatio domino semper salua manet, non eripitur, sed possessor tantummodo ex possessione tam naturali quam ciuili eiicitur;³⁾ hinc quidem plerumque furtum inuito domino fieri solet,

1) De Officiis, Lib. I. Cap. 2.

2) MEISTER in Princip. iur. criminal. S. 1. P. 2. C. 13. §. 164. PÜTTMANN in Element. iur. crim. L. 1. C. 28. §. 420. QUISTORF Grundsätze des deutsch. peinl. Rechts, Tom. I. §. 341.

3) L. 47. D. de acquir. vel amitend. poss. CUPER in Obseruat. select. de natura possessionis, P. 2. §. 121. KLEINSCHRODS Abhandl. aus d. peinl. Rechte, Th. 1. Abh. 8.

quippe quod dominium ius possidendi complectatur, atque rem e custodia domini auferens, iura eius simul laedit: at vero domino non possidente obuenire potest, vt eo non inuito rem cripiens, furtum nihilominus committat. Finge enim, testatorem quendam CAIO proprietatem annuli legasse, TIRIO vero vsum, ea tamen sub conditione, vt simulac annulum furto rapere sineret, non solum damnus, re ipsa non recuperata, proprietario resarciret, sed etiam, licet annulus restitueretur, quasi in negligentiae poenam vsum statim amitteret. Iam TIRI aedes fur ingreditur, scrutinium effringit, annulum rapit. Vix autem domum reliquit, clamor excitatur, homines somno excutiuntur, furem persequuntur et annulum furto iam ablatum recipiunt. Quid, quaeso, num hoc furtum inuito domino perpetratum esse dici possit. Huic illud exoptatissimum est, nam prius annuli fit possessor, quam exspectare poterat atque vtilitatem exinde percipit, casu quidem, attamen licito modo. Idem erit dicendum, vt alio adhuc exemplo rem perillustrem, *si quis alteri furtum fecerit, et id, quod subripuit, alius ab eo furatus est.* 4) Quamquam enim hic sine dubio furtum commisit, vix tamen, inuito domino susceptum esse, affirmari potest; eius enim nullo modo interest, vtrum hic an ille fur rem possideat, quin, fure posteriori priori fortasse minus callido, detecto, et dominis ad iura sua persequenda conuocatis, rem furruam, laetus, crimen per aliud crimen esse detectum, vindicabit. Sed, vt definitio furti a me exposita ex omni parte sit firma, verba: *nec animo rem restituendi*, adieci. Qui enim possessori, licet inuito, rem, eo

A 2

4) L. 76. §. 1. D. de furtis. QVIS TORP l. c. §. 344.

consilio, ut domino redderet, abstulit, furtum, dominus consentiat nec ne, non commisit. Partim enim animus lucri faciendi plerumque deficit, partim etiamsi adsit, ablatio consilio rem domino restituendi facta, ipsi furti naturae omnino contradicit. Ut vero tandem furtum simplex a qualificato satis differat, dixi adhuc: *absque periculo personae possessoris imminente.* Vocabulum *clam* enim, quo plerique in furto definiendo utuntur, mihi non sufficit. Si enim furtum perpetretur vidente ac audiente domino, qui tamen metu oppressus non resistit, vel, si fures ianuam aut fenestras effringant, profecto non dici potest, furtum clam esse commissum, et nihilominus in utroque casu, iure saltem Saxonico hodierno, obtinet tantum poena furti simplicis. Leges Romanae aliam quidem definitionem suppeditant, atque *contrectationem fraudulosa* 5) *lucri faciendi gratia vel ipsius rei, vel etiam usus eius possessionisue* furtum esse statuunt. 6) Cum vero in Germania ea quoque delicta, quae apud Romanos *privata* vocabantur, publicis semper sint annumerata, et qua talia poena quoque publica satis graui coërceantur, 7) a iuris Romani in definiendo furti rigore plane recedimus, qua de causa difficultates, quibus huius criminis notio iure Romano laborat, mittens, 8) ad finem propius iam progredior.

5) Ut differat a rapina, quam contrectationem rei *violentam* esse dicunt. L. 2. §. 24. D. vi bonor. rapt. Proem. Instit. de vi bonor. rapt.

6) L. 1. §. 5. D. de furtis.

7) HEINECCI Element. iur. German. T. 2. §. 31. REINHARTH D. de diuers. furti secund. ius Ciuil. et German. idea, (Erf. 1729).

8) Magna enim lis est exorta inter ICTOS de vera notione vocabuli *contrectare*, de qua cfr. BRISSONIVS de verbor. quae ad ius pertinent signi-

De corpore delicti in furto.

Vt in quolibet delicto, ita in furto quoque duae quaestiones, vtrum nempe, et a quo, delictum sit commissum, eruere, iudicis officium est; siue, vt aliis verbis vtar, in quocunque crimine, antequam ad poenam infligendam iudex progredi potuerit, de corpore ¹⁾ et auctore delicti satis constare debet. Quamuis enim in furto simplici, quippe quod secundum usum fori Saxonicum vltimo supplicio non amplius coërcetur, non omnes eae res ad corpus delicti constituendum requirantur, quas olim necessarias habebant, de facto tamen

fiat. Lib. 19. sub voce: *correctare*. VICAT vocabul iur. vtriusque, Tom. I. sub eod. vocab. THEOPHILVS in Paraphrasi l. ad Titul. de usu cap. STRUBEN in rechtl. Bedenken, Tom. 4. n. 91. CARPZOV. Pract. rer. criminal. P. 2. Quaest. 88. 4 seqq. HOMMEL Rhaph. Obs. 32. DE HERTLEIN D. de furti vere talis notis caracteristicis, (Wirceburgi 1792); vnde postea lis illi adfinis, quando furtum sit consummatum? in fora nostra irreplit. Nos eos sequimur, qui, quod tam ex legibus, tum ex ipsius delicti natura fluere videtur, contendunt, furtum eo in momento esse consummatum, quo fur lucri animo irritatus rem in suam redegit potestatem. L. 5. §. vlt. D. Commod. L. 19. D. de precario. L. 3. §. 5. D. de adquir. l. amittend. poss. Ill. WIESAND Pr. Licet fur rem in locum, in quem destinauit, nondum pertulerit, tamen furtum iam est consummatum.

- 1) Vnde nomen corporis delicti natum sit, vix colligi potest. ECKARDT in Progr. de quibusdam cautionibus circa perficiendam corporis delicti in furto magno certitudinem adhibendis, (Ienae 1789) p. i. putat: Interpretes iuris criminalis antiquiores delictum animali aequiparasse, quod consisteret corpore, quatenus nimirum sit facti corporei, et anima, quatenus ad animum delinquendi respiciatur; quae tamen deriuatio nimis coacta videtur.

certo constare debet. Poenam, si corpus delicti dubium sit, vel plane non obtinere, vel extraordinariam eligi, delicto minus atroci, de quo fortasse tantum constat, idoneam,²⁾ neminem fugit; qua de causa leges quoque, ut iudex omnem diligentiam ad illud rite et ex omni parte eruendum, adhibeat, praecipunt,³⁾ ne sceleratus iustae poenae se subducat. Cum tamen porro vera corporis delicti notione principia hic proponenda nitantur, Icti autem in ea explicanda in varias abeant partes, haec quoque exponatur necesse est. Et quidem aliis res ipsa est, in qua delictum perpetratur, aliis circumstantiae, quae crimen comitatae sunt, aliis effectus criminis, aliis tandem aliud.⁴⁾

2) Si v. g. quis ab altero vulneratus, mortuus est, at vero, an vulnus necessario mortem attulerit, dubitatur, poena tantum, quam leges iniuriae atroci minantur, reus afficitur.

3) Imprimis in Mand. Sax. d. d. 27. Octobr. 1770. §. 2. et in Mand. Sax. d. d. 30. Apr. 1783. §. 2. vbi legitur: Da hiernächst auf die Berichtigung des *Corporis delicti* im peinlichen Processe das Hauptwerk mit beruhet, so hat ein jeder Richter dahin zu sehen, das er nicht nur, ob, wo und zu welcher Zeit die gerügte That wirklich geschehen, genau erforsche, sondern auch, von denen bey Begehung derselben, sowohl vor und nachher vorgefallenen Umständen, und der Veranlassung dazu, auch denen Folgen der That genaue Erkundigung einziehe, nach Beschaffenheit der Umstände und des Verbrechens legale Sectiones und Besichtigungen veranstalte, glaubwürdige Zeugen abhöre, und sonst allen Fleiß und gebührende Sorgfalt anwende, damit nachher, und besonders bey Abfassung des Endurthels, wegen Gewisheit des *delicti* kein Zweifel übrig bleibe.

4) Peculiaria ea de re scripta BAVARI, HOMMELII, LYSII, HAHNI, TEXTORIS, ROMANI, WERNHERI, DE NEUVILLE; enumerantur in Bibliotheca iurid. Lipsiana edit. nouiss. Tom. I. p. 35. E; his addendi BASTINELLER, BOSE, FRANK alique, quorum recensum dat de SENCKENBERG

Si vero omnes DD. sententias explorare vellem, nimium a scopo aberrarem, hincque omnibus praetermissis, quid ego hac de re sentiam, profiteri liceat. Equidem vero inter certitudinem corporis delicti, et corpus delicti ipsum, bene distinguendum esse puto.⁵⁾ Illa enim est *scientia de delicto ipso perpetrato, aliunde quam ex delinquentis confessione hausta*, hoc autem *factum est, quod ipsum crimen in legibus desiniturum complectitur*. Sic v. g. in homicidio corpus delicti est vulnus laetale alteri iniuste illatum, certitudo autem corporis delicti efficitur per testes, qui hominem quendam in occisi pectus cultram infixisse, deponunt, aliove modo, imprimis autem per sectionem legalem. Quod vero ad furtum attinet, corpus delicti in ipsa rei alienae dolosa ablatione consistit. Cum tamen Iure Saxonico gravitas poenae furi infligendae, ut ab initio iamiam monuimus, praecipue ex magnitudine pretii rei ablatae in furto simplici pendeat, illud ipsum pretium, vel summa pecuniae interceptae partem corporis delicti constituit.⁶⁾ Alia enim poena, et secundum constitutiones Electorales, et secundum usum fori Saxonici, eum coercemus, qui plus quam quinquaginta, alia qui plus quam duodecim thaleros et duod. grossos rapuit, unde patet utramque pecuniae summam separatim continere corpus delicti. Errant igitur,

in Supplem. ad Biblioth. Lipensian. Vol. 2. p. 120. quibus adhuc addas LEYSERUM Spec. 560. et 598. HEBENSTREIT Pr. de corpore delicti medici secantis culpa incerto, (Lipsiae 1743).

5) Quam sententiam iam defenderunt QVISTORF l. c. §. 597. DANZ Summar. Process. §. 170. Caeterum cfr. IANI D. an et quatenus certitudo corporis delicti in processu criminali necessaria sit, (Lips. 1737).

6) WESTHAL Criminalrecht, Anmerk. 131. §. 1.

vel saltem, ut mihi videtur, minus accurate loquuntur, qui solam ablationem, quantitatis pretii ratione non habita, corpus delicti in furto constituit, contendunt. Quae enim sententia, si veritati conveniret, modo ipsa cuiuscunque rei extra dubium esset ablatio, poenae definiendae sufficeret. Iudex autem, qui de ea stare, contentus, in pretium vel bonorum raptorum quantitatem non inquireret, permagni vitii accusari posset. Quanam enim poena furem coercere velit, utrum poena ergastuli, an poena trium dierum carceris, penitus a pretii quantitate dependet? Quae cum ita sint, ad corpus delicti in furto simplici rite erudendum partim *ablatio*, (*die Entwendung*) in genere, partim *ablatio certae quantitatis* est probanda. Varias autem quaestiones, quae in vero rei ablatae pretio rite constituendo moveri possunt, iam ex proposito enumerare atque dissolvere studebo.

§. 4.

Ad quodnam tempus in pretio eruendo sit respiciendum?

Fures aut paratam pecuniam, aut alias res mobiles nobis eripiunt, ut vel iis utantur, vel quod plerumque fieri solet, illis venditis earum pretium in suum usum vertant. Priori casu, pecunia numerata a furibus ablata, nummi secundum valorem, quem habent legalem tempore¹⁾ furti commissi, ratione poenae furi inferendae, aestimantur,²⁾

haud

¹⁾ I. P. S. Lib. 2. Art. 13. Constit. Elect. 32. p. 4.

²⁾ Apud nos ex praescripto Mandato monetarum nouissimo d. d. 14. Maii 1763. Befehl d. d. 3. Oct. 1763.

³⁾ Iure Germanico, et olim quoque iure Saxonico ob Constit. Elector. 32. p. 4. lis inter Ictos gravissima fuit de computatione quinque florenorum,

haud computato eo, quod abusu forte commerciorum illis accedat, vulgoque hyperocha (Agio) appelletur. Restitutio autem in eodem genere, quod raptum, si de eo satis constet, iure stricto est praestanda. Laesus enim ne obolo quidem ob alterius delictum carere debet, quod fieret, si, solutione in viliori monetae genere facta, e iudicio abiret. Si vero genus monetae furto ablatae, tempore, quo crimen inquiritur, non amplius extet, lege nummaria mutata, aequae ac in mutuo ad tempus furti commissi et ad valorem nummorum internum, tum in poena constituenda, tum in damni dati restitutione est respiciendum. Hinc, cum nummi, durante bello septuenni ponderis iusto vilioris cusi, iterum reprobati essent, dicasteria quoque verum eorum valorem in poena furti diclitanda obseruarunt, immo fures, qui triginta thaleros eiusdem monetae generis abstulerant, ne tum quidem temporis, quo nondum fuit diminutus eius valor, capitis condemnarunt.³⁾ Contra quoque, furto, tempore, quo argenti marcani ad tredecim thaleros et octo grossos ferimus, commissio, ablationis huius summae accusatus, ea tantum poena, quam leges huius quantitatis furibus minantur, coerceri possit, etiamsi interea per conclusum imperii constitutum esset, ut marca argenti in posterum ad quindecim

quorum C. C. C. Art. 160. mentionem facit, quae vero per Mand. Elect. Saxon. de 1719. verbis: Wir wollen auch nicht weniger die gemeinen und Hausdiebe, wenn sie so viel, als das in Unserer 32. Constitution, Part. 4. gesetzte Quantum beträgt, welches wir hiermit, um gleichfalls allen Scrupel mit Ausrechnung des Werths derer besten Ungarischen Gulden zu vermeiden, auf 12 thlr. 12 gl. courr. determiniret etc. decisa est.

3) de BOEHMER Meditar. in C. C. C. ad Art. 160. §. 5.

thaleros cuderetur, restitueret tamen quindecim thaleros nouae mone-
tae. Mercibus autem a furibus interceptis, ratione temporis, ad quod
in pretio earum constituendo recurrendum est, Ius Romanum condi-
tionem furum Iure nostro deteriore reddidit. Disponit enim, 4) aesti-
mationem quidem, pretio rei post furtum perpetratum diminuto, ad
tempus, quo commissum sit, referri posse; at quoque rem, si postea
pretiosior facta sit, secundum illud maius pretium aestimare permittit,
immo actionem in duplum et quadruplum contra furem concedit
tanti, quanti res post crimen consummatum apud eum vnquam pluri-
mi fuerit. Quid enim tam ridiculum esset, ait CELSVS, quam melio-
rem furis conditionem esse propter continuationem furti existimare. Iure
autem hodierno haec Romanorum principia non amplius secuti, ad
verum pretium, quod res tempore furti suscepti habuit, respicimus, 5)
sine discrimine, vtrum fur maiorem an minorem, an plane nullam
utilitatem ex furto perceperit, 6) modo animus lucri faciendi adfuerit;
nec poenam furi infligendam ob damnam tertii fortuitum augemus,
quia partim tum Ius Ciuile, tum Ius Canonicum, poenas interpreta-
tione legum magis mollicendas quam asperandas esse, caute dispo-

4) L. 50. pr. et L. 67. §. 2. D. de furtis.

5) QUISTORF. §. 353. PVEITMANN. §. 425. HANTELMANN D. de eo, quod
iustum est circa restitutionem rerum furtiuarum, (Ien. 1726). RIVINVS
in D. de iure vitae et necis in furem, contendit, in pretio rerum furto
ablatarum computando, non tam ad tempus, quo crimen commissum,
quam ad id, quo sententia lata sit, respiciendum esse; cuius tamen
opinio neque satis probata, neque in foro recepta est.

6) C. C. C. Art. 150. Constit. Elect. 32. p. 4. CARPZOV. Pract. Rer. Crim.
P. 2. Quaest. 78. §. 52 sqq.

nunt, 7) partim illud damnum tertio illatum non immediate ex furto perpetrato fluit; damnum vero, mediate alicui per furtum datum, in poena definienda non computandum est. 8) At vero quaeritur adhuc, quid de furto mercium mercatori facto sit statuendum? Nonnulli quidem, HOMMELII 9) auctoritate ducti, censent, pretium quo merces ille emit, non vero, quo, furto non commisso, vendere potuisset, computandum esse. Sed, saltem si ad restitutionem respicias, huic sententiae non faueo. Equidem enim nullam intelligo rationem, cuius gratia ob delictum ab altero commissum, alteri iustum ac legitimum lucrum detrahi possit? nec quoque obstat, de certo ac iusto pretio, quo merces vendi potuissent, non constare, cum lucrum ex mercatura sperandum maxime variet, immo mercatores saepissime nimis care vendant, hincque iniustum lucrum, ne a reo quidem refarciendum, percipiant. Hoc enim restituendum esse, non contendo. Detrimentum autem, quod mercator reuera passus est, iustas nempe vsuras, quas pecunia alio modo, quam in emendis mercibus collocata, adquirere potuisset, nec non expensas in illis comparandis et conseruandis iam erogatas merito repetit. Sin igitur res ablatae sint promercales, quarum pretium certum, quamuis temporarium sit, secundum valorem, quo furti tempore commissi in foro vendebantur, (*nach dem*

B 2

- 7) L. 42. D. de poenis. C. 49. de reg. iur. in 6to.
 8) DE BOERMER loc. cit. WERNER P. 9. Obl. 71. DORN peinl. Recht. Tom. I. §. 406. BERGERI Electa iur. criminal. p. 42. Idem in Oecon. Iur. Lib. 3. Tit. 9. thes. 3.
 9) In Rhapf. Obl. 86.

damahligen Marktpreise), tum in poena infligenda, tum in pretio restituendo, recte aestimantur. Cum enim hoc in casu de certo rei ablatae pretio tempore furti commissi inter omnes constet, ipseque fur, poenam, quae ei, crimine detecto, imminet, praevidere ac sibi ipsi quasi dictitare possit, nulla adest ratio, cur ad aliud rei pretium in poena furi definienda respiciamus?

§. 5.

An pretium affectionis et singularis interesse attendatur?

Quaestionibus intuitu temporibus explicatis nunc quoque disquirere liceat, quid de pretio affectionis, vel eo, quod ex alia causa singulari in rem ablatam cadat, sit statuendum. Pretium affectionis in furto non esse attendendum, communis DD. opinio est,¹⁾ quorum sententiae, si de poena furi inferenda loquantur, lubenter assentior, eamque in legibus esse fundatam, concedo. Durissimum enim esset, si vitam hominis ac libertatem vindictae laesi relinqueremus, qui ira concitatus, atque opinione, in republica bene constituta omnes fures laqueo iugulandos, vel saltim carcere perpetuo puniendos fortasse ductus, de permagno rei ablatae pretio mere excogitato sibi facile persuaderet, idque iureiurando assueraret, ut bona sua secura reddat, nec novus a fure impetus sit metuendus. Sin vero, illam regulam ad rerum ablatarum restitutionem quoque extendendam esse, putent, et furem, re ipsa non amplius extante, ad quoddam affectionis pre-

1) ERHARD. Handbuch d. Chfl. peiml. Rechts, Tom. I §. 354. QVISTORF. §. 353. DE BOEHMER ad Art. 160. §. 5.

rium nunquam obligatum esse, contendant; de huius opinionis veritate mihi persuadere nequeo, nec, quoniam fundamento nitatur, perspicio. Leges enim iustas singularis in rem amoris causas allegaturo, pretium affectionis, 2) praeiudicio iudicis arbitrio, 3) petere permittunt, si alter rem dolo vel culpa lata corruerit; cur igitur, quaeso, haec legum clarissima dispositio non valeat de rebus furto ablati, quatenus non de poena publica sed de satisfactione privata quaeratur? Quid est, quod conditionem spoliati in se iam miseram, deteriorem putemus, quam eius, qui non furtum sed aliud damnum passus est. Profecto, ne argumentum quidem speciosum intelligi potest, quod ad hanc sententiam defendendam inuitet; dum loca, quibus illa DD. opinio confidit, de poena publica aperte loquuntur. Eadem quoque sunt dicenda de pretio, quod vocant, singularis interesse. 4) Poenam delinquentis ne exaggeret; sufficiat, si illi, quam leges ob rei ablatae pretium commune minantur, se subiiciat; sed eius restitutionem a reo laesus merito exigit, qui non de lucro intercepto recuperando agit, sed reuera de damno euitando. Caeterum autem nihil refert, quod mihi opponi possit, quaestiones haecenus exploratas rarissime utilitatem praestare, cum fures plerumque pauperrimi, se ipsa in bonis istorum non amplius inuenta, ne minimum quidem pretium restituere

2) L. 2. §. 1. l. 5. §. 1. et L. 8. D. de in litem in iurando.

3) Quod semper secundum usum fori requiritur. KRAVSIJ. Tract. Synopt. Proc. Iudic. pag. 172, quamuis obitare videatur L. 68. D. de rei vindicatione.

4) Quod v. g. occurrit, si ex quadrigis albis singuli equi furto sint ablati.

possint, atque laesi, pretio rei communi recuperato, reliquis lubenter careant. Non enim agimus, de eo, quod fieri solet, sed de eo, quod fieri debet, et leges disertis verbis iubent, aut ex earum analogia assumendum est.

§. 6.

Quomodo pretium sit computandum, fure plus aut minus quam voluerit auferente.

Miror, inter omnes scriptores, doctrinae furti operam nauantes, ne vnum quidem inuenisse, qui quaestionem, in hac paragrapho a nobis propositam, terigisset. Cum vero partim ad rem nostram pertineat, partim quoque disquisitione accuratiori sit digna, de utroque casu breuiter disputabo. Et quidem primum sige, quendam cupiditate armarioli possessionem acquirendi compulsus, aedes alienas ingressum esse, ut rem, quam modo licito sibi comparare non potuerat, furto raperet. Res multo pretiosiores circumfacient, et domino absente, ut adamantur, quasi inuitant; sed ad armariolum illud exoptatum adtractus, reliqua bona, quae aedes semel ingressus sine omni fere opera adimere potuisset, contemnens, id tantum auferet, quam argentum fortasse in eo depositum eximit, dominoque relinquit. At vero, domum redux, scrutinio illo accurate perspecto, in loco eius occulto summam centum thalerorum inuenit. Quid putas? Num ille fur tanquam triginta thalerorum, quod pretium scrutiniū sit, an centum et triginta thalerorum raptor sit puniendus? Quam quaestionem non vno eodemque modo decidendam, sed, quomodo post factum perpetratum fur sese gesserit, respiciendum esse, censeo. Vel enim

pecuniam, se invito in scrutinio inuentam, domino nomine tecto sponte restituit, vel timore, ne furtum restitutione facta detegatur, arctus, nec statim restituit, nec pecuniam sibi arrogat, sed eo consilio custodit, vt aut ipse occasione oblata domino reddat, aut saltem restitutio ab herede fiat, cui eam in testamento iniungit, vel denique laetus opimam praedam sibi vindicat, atque in suum usum vertit. Rem statim restituentem tantummodo furti triginta thalerorum accusari posse, vix dubium est. Hunc enim neque ab initio aliud furtum intendisse, neque crimini postea se immiscuisse, exinde, quod ablatione iam facta, occasionem bona adaugendi spernens, timore, crimen per restitutionem facilius detectum iri, superato, pecuniam domino nihilominus redderet, luculentissime apparet. Non igitur video, quid furi intuitu illorum centum imputari possit. Altera ratio delictum imputandi, dolus, non adest, alicui, scilicet culpa, in furto, quod semper animum lucri faciendi supponit, occurrere nequit;*) et ipsum corpus delicti, dolosa ablatio, deficit. Nec etiam furem, pecuniam neque restituentem, neque in suum usum vertentem, poena, qua centum et triginta thalerorum raptores coercentur, iure afficimus. Eadem fere rationes decidendi, quae in casu antea proposito, hic itidem occurrunt. Attamen poena grauiori, pecuniam reuera reddente, merito delictum luit. Quo enim iure eum, qui rem alienam inuentam retinuit, puniamus, eodem quoque iure, quin multo ma-

*) ENGELHARD quidem in Versuch eines allgem. peinl. Rechts, §. 292 contendit, furtum quoque culposum cogitari posse, si quis v.g. absque voluntate, cum res suas in vnam colligat, fortuito etiam alienas arripiat; at quis hic delictum cogitabit?

iori, nostrum furem coërcemus. In furto enim, quod inuentionis vocant, negligentia quaedam possessoris rei iuuentae plerumque praecedit; qui vero, re furto ablata, aliam maioris pretii, priori inclusam, quamquam inuitus repererit, inuentionis ac illicitae retentionis sibi met ipsi occasionem dedit, eundemque poena grauior discat, crimen semel commissum saepissime ad se trahere noua delicta. Qui denique pecuniam in scrutinio depositam sibi arrogat, ac nulla opera, ut domino restituatur, data, in suum usum reuera vertit, hunc ablationis centum et triginta thalerorum accuso. Per ipsam enim versionem illius criminis se reum facit, atque demonstrat, occasione forte suppeditata perfacile ad noua delicta protractum iri; qua de causa poenis seuerioribus eius voluntas legibus contraria est coërcenda. Neque quid deest, quod leges in poena definienda supposuerunt, et cur delictum pro consummato haberi nequeat. Nam, quamuis quidem pecuniam ab initio rapere noluerit, eam tamen postea rapuit, et ex eo momento delictum consummauit. At vero nihilominus hic quoque rationem poenam ordinariam mitigandi obuolare, non est negandum. In fure enim aedes alienas inuadente, ut, quicquid auferre possit, eripiat, dolus ex proposito, in nostro autem fure, quoad illos centum, tantummodo dolus incidens, securitati publicae minus periculosus, occurrit. Sed rarissime huiusmodi exempla sunt diiudicanda. Plerumque potius auidi fures, quaeque adimere possint, diligenter auferre student. Quo facto, cum de furum intentione raro factis constet, atque iudici ex factis tantum externis ad gradum doli delinquentis concludere liceat, in poena definienda pretii rerum ablatarum rationem habere solent. Quid vero, si certissime appareat,
furem

forem quantitatem multo maiorem auferre voluisse, et errore solummodo in ipsa re furtiua ductum minus eripuisse? Exemplum animi mei sententiam perillustret. Fur quidam expertus, alterum centum thaleros heri accepisse, eius aedes animo argentum illud furandi, inuadit, vt vincula euitet et creditoribus vrgentibus satisfaciatur. De his omnibus ex propria furis confessione aliisque iudiciis indubitate constat. Effringit ferutinium, exopratae receptaculum praedae, videtque duo pecuniae volumina, quorum alteri inscriptum est: insunt centum thaleri; alteri autem: insunt nummi memoriales flannei. Fur trepidus, ne a domino e fomno excitato in flagrante delicto opprimatur, repente arripit prius volumen, atque alterum, sicuti rem inutilem furtoque indignam relinquit. Sed eheu! Domum redux pecuniam ablatam numeraturus, nummos flanneos rapuisse sentit, inscriptionibus a domino vel ex errore, vel vt fures callidos decipiat, commutatis. Iam crimen inquiritur, omnes circumstantiae delictum concomitantes actis inferuntur, quae, pretio flanneorum nummorum duobus thaleris ab artis peritis aestimato, ad dicastrerium, vt sententia feratur, mittuntur. Quenam poena huic furi est inferenda; an ea, quae duorum thalerorum, an ea, quae centum thalerorum furto imminet? Nonnulli quidem, et praecipue recentiores iuris criminalis DD. contendunt, poena delicti grauioris furem esse coercendum, quod in modo puniendi ad solum delinquentis dolum, quatenus de eo dubitari nequeat, sit respiciendum, non autem ad euentum delicti fortuitum, qui, ex libero rei arbitrio non pendens, ad eius *externam ciuilem immorality* nullam vim habeat; quod si ex principiis Iuris criminalis vniuersalibus affirmant, vix negare ausim, sin vero, secun-

dum leges nostras furem illum poena furti magni ordinaria coërcendum esse, contendant, iis non assentior. Leges enim, vel potius legum criminalium analogia, ob delictum attentatum aut inchoatum, vt poena consummati ordinaria reo iniungatur, haud permittunt, vnde, rei ablatione ad furti consummationem necessaria, hic plane deficiente, ad pretium rerum, quas quis rapere voluit, non respiciendum, sed pretium rerum reuera ablatarum computandum est; quavis non negem, reum, ob has circumstantias delictum aggravantes, poena paululum ordinaria grauiori iusto affici. Alia adhuc eiusmodi exempla cogitari possunt, et inter ingentem delictorum numerum, quae quotidie inquiruntur, profecto obueniunt; sed ad ea, quae vberius proposuimus, relata, facile erunt diiudicanda.

§. 7.

Quomodo pretium furto a pluribus commisso correis imputetur?

Hactenus pretium rerum furto ablatarum considerauimus, quatenus vnus vel alter, cui tota eius summa soli imputatur, huius criminis se reum fecerit. Cum vero saepissime plures delicti focii ad res coniunctis viribus eripiendas concurrant, quid tunc intuitu pretii iuribus consentaneum sit, iam iam examini subiiciamus. Iure Romano, quod laeso actionem in duplum vel quadruplum contra furem concedebat, quilibet correus in solidum obligabatur,¹⁾ beneficio diuisionis indignus. Quod praeceptum, delinquentes nempe beneficiis iuris indignos esse,

¹⁾ L. 1. proem. C. de condict. furt. L. 21. §. 9. D. de furtis. L. 51. in proem. et §. 1. D. ad Leg. Aquil.

hodie adhuc defendentes, recte quoque contendimus, quoad satisfactionem priuatam laesum contra quemlibet delicti socium in solidum iuste acturum esse. At vero, intuitu poenae publicae correis infligendae, leges nostrae aliud statuunt, et, quemlibet eorum, non totius rerum omnium ereptarum pretii poena, coërcendum, sed illud inter plures diuidendum esse, disponunt. Et quidem in Constitutionibus nostris Electoralibus 2) legimus: *si plures simul furentur, et res furtivae omnes valorem quidem quinque Vngaricorum optimorum excedant, singulorum vero portiones eam summam non exaequent, omnes non laqueo puniendos, sed suffigatos seu virgis caesos relegandos esse.* Vnde interpretes harum Constitutionum collegerunt, furto magno a pluribus commisso, ne illum quidem, qui, diuisione inaequali facta, ultra quinque aureos accepisset, ultimo supplicio coërcendum esse, dummodo portio, turpi lucro inter correos aequaliter diuiso, illi adcrescens, hanc summam non excessisset. Proportionem enim arithmeticam obseruandam, siue vt aliis verbis utar, non concernendum esse, quod vnus vel alter acceperit, sed quod secundum numerum personarum percipere potuisset, siquidem augmentum alteri forte comparatum non ex furto, sed ex donatione socii sui lucretur. 3) Quae omnia, quamuis satis recta ac vera, nonnulla tamen dubia, imprimis hodie intuitu furti a pluribus commissi, obuia, non remouent. Quaeritur enim, vtrum illa Con-

C 2

2) Constit. Elector. 32. p. 4. §. Und wo ihr viele zugleich stehlen.

3) CARPZOVII Praët. Rer. Criminal. P. 2. Quaest. 78. n. 39 sqq. Idem in Definit. Forens. ad Constit. Elect. 32. p. 4. D. 13. BERGERI Oecon. Iur. Lib. 3. Tit. 9. thes. 7. not. 4.

stitutionis Electoralis paragraphus, poena capitali in furto simplici per
vsum fori sublata, auctoritatem adhuc habeat, nec ne, vtrum nempe,
furto viginti thalerorum a duobus sociis commisso, quorum alter tre-
decim, alter septem tantum diuisione facta, accepit, prior octo an
quatuor annorum ergastulo sit puniendus. Hic iterum quoque, sen-
tentiam mitiorem seueriori praeferendam esse, arbitror, hancque sen-
tentiam in ipsa Constitutione iam fundatam esse, affirmo. Fortasse
quidem mihi aliquis opponat, dispositionem illam, in odium poenae
capitalis tantum introductam, ob specialem legis rationem ad poenas
leuiores non esse extendendam; sed etiamsi mittam, priuationem liber-
tatis morti fere aequiparandam, immo saepenumero morte durio-
rem esse, omnino tamen non concedo, dispositionem specialem esse,
sed generalem contendo. Legislato enim in vniuersum disposuit,
in furto a pluribus commisso, non ad id respiciendum esse, quod
quis diuisione inaequali facta reuera perceperit, sed ad id, quod rebus
ereptis, secundum numerum furum aequaliter diuisis, accipere po-
tuisset. Hoc autem praeceptum tam generale est, vt ad omnia furta
a pluribus commissa, nullo respectu ad poenam habito, merito exten-
datur. Verum quidem est. Constitutionis nostrae paragraphum in-
tuitu poenae correis inferendae non distinxisse, vtrum portio singulo-
rum dimidiam partem quinque solidorum excedat, nec ne, ideoque
secundum eam, fures, etiamsi diuisione aequali facta, infra dimidiam
partem quinque solidorum accepissent, nihilominus cum fustigatione
in perpetuum relegandos videri posse, atque ex his omnibus conclu-
dendum esse, constitutionem non tam generaliter disposuisse, vt sem-
per, furto a pluribus commisso, proportio arithmetica sit seruanda.

At vero, CARPZOVIO iam monente, haec paragraphus ex praecedente 4) restringi et explicari debet, atque ob aequalitatem rationis concludere licet, legislatorem, qui singulos, furtum infra dimidiam partem quinque solidorum committentes, poena fustigatione ac relegatione mitiori affici volnerit, etiam plures correos, qui, diuisione aequaliter instituta, maius lucrum acquirere non potuissent, grauiori poena coërceri non voluisse; quo facto regula nostra, iam per vsum fortè approbata, ex legum quoque indole stat firma. Nec quoque iusta ratione caret. Cum enim plures focii aequalem lucri ex delicto percepti portionem a se inuicem petere possint, maius lucrum, quod vnus vel alter acceperit, tanquam donum ab reliquis alteri datum est considerandum. Sicuti autem is quoque, qui rem furto ablatam alteri dono dedit, poena delicti ordinaria, si animum lucri faciendi habuerit, coërcetur, ita quoque focio ipsi, partem portionis suae alteri cedenti, haec pars imputatur. Quibus omnibus, si regulam et iuris et aequitatis supra iam adductam, poenas nempe interpretatione legum magis molliendas quam asperandas esse, addas, facile mihi con-

- 4) vbi legitur: Ferner da der erste oder andere Diebstahl unter fünf guter Ungarischer Gulden, und doch über den halben Theil derselbigen würdig, so soll und mag der Dieb mit Staupenschlägen verwiesen werden. Ist aber der erste und andere Diebstahl geringschätzig und unter dreithalben ungarischen Gulden, so mag und soll derselbe mit Gefängnis oder zeitlicher Verweisung nach Gelegenheit der Personen gestraft werden.

cedes, semper modum a nobis expositum, in poena furti a pluribus commissi definienda esse obseruandum. Caeterum quae dicta sunt, tantummodo valent de sociis aequalibus. Ratione enim sociorum delicti inaequalium, non ad rerum ablatarum, sed ad lucri ab hoc vel illo percepti quantitatem respicitur, secundum quam, eodem modo pretium computandi, quo in fures vere tales vtimur, obseruato, et poena definitur et restitutio praestatur. 5) Coronidis loco huius paragraphi, vnicum casum enarrare licet, qui, quamuis potius ad disquisitionem pertineat, quatenus ob restitutionem rerum furto ablatarum poena mitigetur, de quo alio loco disserere nobis proposuimus, ob doctrinae tamen adfinitatem non incommode hic locum occupat. Duo nempe mille thaleros rapuerunt, quorum alter, centum thaleris interea receptis, vt poenam euitet, aufugit, alter vero inquisitioni subiectus est. Crimen mox confessus octingentos thaleros, qui ex bonis ereptis adhuc extabant, restituit. Nihilominus vero Ill. Facultas Vitebergensis et Lipsiensis reo poenam decem annorum ergastuli iniunxerunt, nec restitutionem octingentorum thalerorum, quamuis, diuisione aequali facta, quingenti cuiilibet tantum accreuisent, tanquam iustam poenae mitigandae causam censuerunt, et quidem hac ratione ad ducta, inter correos adhuc communionem bonorum extitisse, hincque restitutionem non restituenti, sed vtrique correo fuisse impitandum. 6)

5) Rescript. Reg. d. d. 17. Febr. 1721.

6) Ita Facultas Viteberg. Ill. mense Iulio, et Lipsiens. mense Septbr. 1795 in causa Mülleri pronunciarunt.

§. 8.

*Quando pretium rerum furto ablatarum per artisperitos
eruat?*

Norma, ad quale rerum furtivarum pretium sit respiciendum, et quomodo inter plures diuidatur, exposita, nunc quoque ad duplicem modum, quo illud eruitur, perueniamus, atque quod partim de artisperitorum, partim de ipsius laesi aestimatione iuratoria sit obseruandum, in hac et sequenti paragrapho videamus. Regula, quam multi DD. ¹⁾ proponunt, eo quidem tendit, vt, quoties res furtivae adhuc extant, artisperiti sint adhibendi, sin minus, aestimatio iuratoria a domino aliove facta, sufficiat; quae tamen regula omnibus quaestionibus hic obuenientibus non respondere videtur. Saepe enim res furtivae in natura quidem, sed post furtum commissum per vsum et abvsum ad eam conditionem redactae, extant, quarum pretium pristinum ab artisperitis non amplius erui queat. Quid autem iuvat, artisperitos de pretio rei praesenti deposuisse, cum nihilominus laesus ad aestimationem iuratoriam prioris pretii sit admittendus? Quae cum ita sint, regula ita esse videtur mutanda: Quoties pretium, quod res furti tempore commissi habet, per artisperitos erui potest, toties ei sunt adhibendi, quoties autem hoc fieri nequit, toties ad aestimationem iuratoriam, medium probandi subsidiarium, refugere licet. Non solum autem artisperiti pretium iusto modo aestimare possunt, rebus apud furem adhuc repertis, sed etiam interdum iis non recuperatis,

1) BERGERI Elef. Jurisprud. crimin. p. 45. DE BOEHMER ad art. 160. §. 5.
PVEITMANN §. 426.

aut plane consumptis. Si enim res a duobus opificibus confecta, mihi que heri tradita, hodie furto ablata est, magis ad veritatem eruendam iuuabit, si iudex, re licet extincta, illorum artisperorum arbitrium de vero eius pretio requirat, ac si laesum ad iuramentum admittat, qui facile rem tanti aestimaturus sit, quanti iusto pretio non conueniat. Immo interdum quoque, re deterius existente, artisperorum arbitrium non esse spernendum, concedo, modo pretii tempore furti consummati rei inhaerentis certam notitiam habeant. At enim vero nostram regulam a iudicibus non semper obseruari, nec secundum usum fori sub poena nullitatis obseruandam esse, experientia docet. Quamquam enim omnes conspirant, aestimationem iuratoriam remediis extraordinariis et subsidiariis annumerandam,²⁾ et pretio rerum furto ablatarum, tum per artisperitos, tum per iuramentum eruto, illorum depositionem in poena definienda huic esse praefereendam, nisi laesus rem post delictum perpetratum ad deteriore conditionem redactam esse, probauerit; nihilominus tamen aestimatione iuratoria, a iudice inferiori semel electa, artisperorum arbitrium praeterea non requiritur, nec etiam iudicis vitium poenam furis ordinariam excludit. Quod numerum artisperorum in rebus aestimandis adhibendorum attinet, ex arbitrio quidem iudicis pendet; at vero duobus saltem aut tribus ut aestimationem demandet, prudentia suadet, vni non, quia facile, vel ex ignorantia vel studio partium coectus, falsum dicere possit pretium, pluribus regulariter non, ne
expen-

²⁾ BERGER l. c. et in Oecon. Iur. Lib. 3. tit. 9. th. 7. KRESS Comment. ad C. C. C. art. 160. §. 2.

expensae inquisitioni impendendae nimis cumulentur. Antequam vero ad res aestimandas admittantur; iusiurandum ut praesentem necesse est, nisi forte iam iam iuramento generali ad tales actus rite peragendos obstricti sint, quod praecua admonitione in memoriam est reuocandum. 3) Pluribus vero ad aestimationem conuocatis, in pretio rerum furtiuarum singularum diiudicando, (in vniuersum enim aestimatio *die Schätzung über Bausch und Bogen* non admittitur), dissentientibus, quaestio occurrit, quodnam arbitrium sit praefendum. Triplex sententia, nulla omnibus rationibus destituta, defendi potest. Aut enim minimum modo pretium argamento L. 42. D. de poenis et C. 49. de Reg. Jur. in 6to attendendum, aut, ut in causis ciuilibus fieri solet, ex omnibus medium eligendum, aut denique ad plurima vota in poena reo inferenda respiciendum esse contenditur. Quid usu fori sit receptum, profecto nescio; quicquid autem sit, posterior sententia mihi videtur amplectenda. Siue enim primam siue secundam sequaris, poenam plus iusto vnus arbitrio relinquis, qui officiorum suorum immemor, aut errans, poenam vel nimis augere, vel nimis diminueri potest; vnde omnibus primum vocatis inter se dissentientibus, aliorum adhuc arbitrium expetere consultius esse videtur, donec de vero rei pretio satis constet. Reipublicae enim interest, ut reus iustam delicti poenam nec grauiorem, nec leniorem luat, nec leges Iuris Roman. et Canonici adductae tam late patent, ut media ad veritatem delicti eruendam necessaria negligantur. Vbi vero legibus per vsum fori nondum derogatis furtum magnum vltimo supplicio adhuc coërcetur, et de eo inter artisperitos dubitatur, furtum paruum recte

3) WERNHER P. 9. obl. 71.

praesumitur. 4) In delicto enim capitali, vt supra iam monuimus, minimum quoque de corporis delicti certitudine dubium poenam ordinariam excludit, secundum regulam, iuribus aequae ac humanitati conuenientem, qua melius est, decem fontes impune discedere, quam unicum infontem puniri.

§. 9.

Quid de aestimatione iuratoria a laeso facta statuendum sit?

Si vero per artis peritorum arbitrium iustum rerum furto ablatarum pretium erui nequeat, nil reliquum est, nisi vt dominus aliusue interdum ad iuramentum in litem admittatur. 1) Quae via veritatem eruendi, quo maioribus difficultatibus laborat, eo cautius a iudice est ingredienda, ne laesum ad periurium quasi inuitet. Secundum Ius commune magna Ictorum lis fuit, num hic modus veritatem eruendi, imprimis in furto magno, iustus ac in legibus sit fundatus. Qui rem affirmant, ad *L. si quando C. unde vi* et ad *Articulum CCVIII. C. C. C.* prouocant, in quibus tamen legibus de rei ablatae restitutione, poenae nulla ratione habita, sermonem esse, facile in oculos incurrit; nihilominus, tamen eorum sententia praeualuit, et in fora iam olim irrepsit. Poena capitali tandem in foris Saxonieis ob furtum simplex commissum, exulante, legislator, aestimationem iurato.

4) QVISTORP §. 354. SCHARF. Conf. 64. MANTZEL D. de consil. artificum. DE BOEHRER I. c. §. 7.

1) Plura hac de re, nec non scriptores, qui huic quaestioni operam dederunt, inueniuntur in ECKARDTI Progr. alleg. p. 9 fqq.

riam rerum laeso ablatarum approbavit,²⁾ ita, ut illa rite peracta, nullum dubium de corpore delicti superfit, nec tamen cautiones in ea adhibendas fustulit. Iudex igitur primum eo respicere debet, ut laesus res singulas aestimet, earumque conditionem accurate describat, adiectis quoque rationibus, cur rem tanti pretii esse putet. Quodsi obseruetur, non solum laesus, metuens, ne mendacii conuincatur, deliberato animo ad rem accedet, sed etiam iudex verum rei pretium probabiliter diiudicare, et ipsi iuranti, omnia accurate et diligenter perpendendi, hoc vel illo argumenti adducto, occasionem suppeditare poterit. Deinde quoque iudicis officium est, ut accurate inquirat in laesi vitam, famam ac conditionem, atque omnia, quae forte in sententia ferenda spectanda sint, actis inserat, unde, si fur pretium iuramento affirmatum neget, saepissime rationes poenam ordinariam saltem mitigandi fluere possint. Nec porro a iudice permittendum est, ut spoliatus ira adhuc trepidus hoc iuramentum praestet, et ex odio in furem vel errore vincibili, damnum illatum iusto maioris aestimet, atque periurium committat; nonnullorum potius dierum spatium delabi sinat, ut animus laesi tranquillus redeat, isque damnum perpeffum accuratius perscrutari possit. Denique iudex, si quidam adsint, qui aequalem vel meliorem veri rei ablatae pretii notitiam habeant, ipsi laeso praeferat, eosque loco illius iurare sinat.³⁾ Sicuti autem contra iusiurandum in litem contrarii probatio admittitur, ita etiam furi nullo modo est deneganda, qua peracta ex iudicis arbitrio

2) Generale vom Verfahren in Untersuchungssache de ao. 1783. §. 1.

3) quod omnino in iudicis arbitrio positum est. PVETTMANN §. 426. HOMMELII D. de furto magno eiusque poena, (Lipf. 1747).

pendebit, quae argumenta probabiliora sint censenda an furis an laesi. Priusquam nostrae disputationis finem faciamus, nonnulla adhuc de quaestione: *virum nempe dominus ad aestimationem iuratoriam cogi possit, an non, addere liceat.* CARPZOVIVS ⁴⁾ putat, dominum, si de pretio et aestimatione rei furto ablatae iurare nolit, non cogi posse; quo in casu vero furem supplicio laquei non mancipandum, sed virgis caesum in perpetuum relegandum esse. Et quidem recte ex sui temporis moribus. Partim enim res ad poenam capitalem infligendam necessaria, laesi nempe iuramentum voluntarium deest, partim quoque laesus, qui pretium rerum ablatarum iuramento asseuerare denegat, omnino transigere videtur; ob transactionem autem inter furem et laesum initam, iam tunc temporis, eodem CARPZOVIO ⁵⁾ monente, poena capitalis remitti solebat. Eandem quoque sententiam HOMMELIVS ⁶⁾ amplectitur, et prouocat ad C. C. C. *Art. 214.* cui inscribitur: *Daß niemand zu klagen soll genöthiget werden, et ad Speculum Saxonicum Libr. 2. art. 60.* vbi: *Es mag ein jeder seinen Schaden verschweigen, wem er will,* legitur; nec non ad Tit. *Codic. et nemo inuitus agere vel accusare teneatur,* ex quibus collegit, laesum non iure ad iuramentum cogi. Cum vero reipublicae quam maxime intersit, vt fur inquisitioni subiectus iustam delicti commissi poenam luat, haec autem, nisi de pretio rerum ablatarum constet, definiti nequeat, yfus fori Saxonicus hodiernus illam HOMMELII opinionem reliquit. Hinc, si ad sententiam definitiuam ferendam, asseueratio pretii iuratoria necessario requiratur, nec laesus iustas causas, cur iurare nolit, afferat, pronuntiare solet: *Daß derselbe bey weiterer Verweigerung zur eydlichen Eröffnung seiner von dem Eigenthum der gestohlenen Sache und deren Werth habenden Wissenschaft von der Obrigkeit durch gehörige Zwangsmittel anzuhalten sey.*

4) ad Const. Elect. 32. p. 4. definit. 6. et in Pract. rer. crim. P. 2. qv. 78. §. 64. 5) ad Const. Elect. 32. def. 18. 6) Obf. 279.

Wittenberg, Diss., 1796-98

ULB Halle
004 335 902

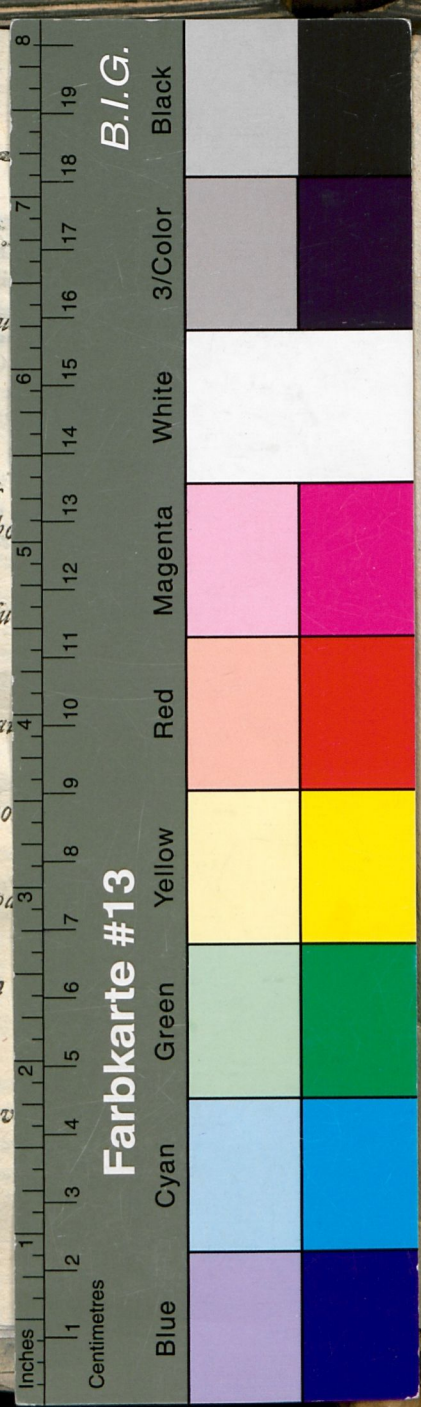
3



f
Sb. a



26



DE
PRETIO RERVM FVRTO ABLATARVM
RITE CONSTITVENDO

1798 3

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA

QVAM

PRO SVMMIS

IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CONSEQVENDIS

SINE PRAESIDE

QVAE EST

SERENISSIMI SAXONIAE ELECTORIS GRATIA

DIE XXVI. NOVEMBR. MDCCLXXXVIII

H. L. Q. C

PVBlice DEFENSVRVS EST

AVCTOR ET RESPONDENS

CAROLVS KLIEN

IVRIVM CANDIDATVS ET NOTARIVS PVBlicVS CAESAREVS
IMMATICVLTATVS

VITEBERGAE
LITERIS TZSCHIEDRICHII

